

**THE GERMAN-LANGUAGE VECTOR
OF LORENZO LUZURIAGA'S COMPARATIVE
PEDAGOGICAL STUDIES**

**ГЕРМАНОМОВНИЙ ВЕКТОР
КОМПАРАТИВНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОШУКУ
ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ**

Nataliia Zaichenko¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-379-8-13>

Захоплення видатного іспанського педагога Лоренсо Лузуриаги (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) Німеччиною – її історією, культурою, просвітництвом – виявилось вже під час його навчання в Мадридській Вищій школі педагогіки в 1909–1912 роках. Наділений даром слова, Лоренсо Лузуриага скоро досконально оволодів німецькою мовою і вільно перекладав твори славетних німецьких мислителів за часів студентства. Наприклад, 1911 року він видав книгу «Кант, Петалоцці і Гете про виховання». У 1913 році переклав на кастильську мову педагогічну працю Йоганна Генріха Песталоцці «Як Гертруда вчить своїх дітей» (1801), а наступного року – трактат «Загальна педагогіка, виведена з мети виховання» (1806) Йоганна Гербарта.

З 1 січня 1914 року Лоренсо Лузуриага – інспектор початкового навчання в м. Гвадалахара – направлявся Радою з розширення наукових досліджень Іспанського Королівства в Німеччину на майже річне стажування [1, с. 216].

Педагог заглибився у вивчення досвіду діяльності європейських учительських асоціацій. У статті «Асоціація німецьких вчителів» (*Suplemento a la Escuela Moderna*, 1914) Лоренсо Лузуриага схарактеризував напрями діяльності вчительської асоціації у Німеччині та означив необхідність створення подібного об'єднання в Іспанії [2].

У середині 1910-х років германомовний напрям компаративно-педагогічних студій Лоренсо Лузуриаги став провідним. Емпіричний матеріал стосовно германомовних держав був узагальнений педагогом у книзі «Початкова освіта за кордоном. Германомовні країни» (Мадрид, 1916) [3]. У цій ґрунтовній праці проводився аналіз освітнього реформування в Німеччині, Австрії, Швейцарії та Нідерландах, висвітлювалися різні аспекти розвитку початкової освіти та професійної

¹ T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium", Ukraine

підготовки вчителів для початкових шкіл у германомовних державах на початку ХХ століття. Так, Лоренсо Лузуриага зазначав, що особливістю організації шкільної справи в Німеччині було суворе ставлення до виконання закону про обов'язковість регулярного відвідування початкових шкіл вихованцями. Контроль за цим здійснювався поліцією [3, с. 182].

У 1910 році в початкових школах Німеччини навчалися 10309949 учнів, з-поміж них – 5157446 хлопців та 5152503 дівчат [3, с. 183]; функціонувало 61557 державних початкових шкіл, у яких викладали 187485 учителів [3, с. 193].

На початку 1910-х років в Австрії регулярно відвідували початкові школи 4570756 учнів, із них 4341070 учнів навчалися в державних школах. Загальна чисельність дітей шкільного віку становила 4885504 особи 1911 року [3, с. 223].

Тривалість навчання в початкових школах Швейцарії варіювалася від 6 років (кантони Люцерн, Базель-Ланд, Женева, Обвальден, Урі) до 9 років (кантони Берн, Фрібур, Тургау, Во) [3, с. 247–249].

За представленими Лоренсо Лузуриагою даними, 1912 року в швейцарських початкових школах навчалися 604293 учні, з них – 302180 хлопців та 302113 дівчат [3, с. 251].

У Нідерландах від 1900 року початкова освіта була обов'язковою для дітей віком від 7 до 13 років. Обов'язок навчатися не означав суворої необхідності відвідувати шкільні заклади, освіта могла здобуватися і на дому (відмова батьків відводити дитину до школи «з міркувань совісті») [3, с. 279].

За даними, наведеними Лоренсо Лузуриагою, 1912 року в Нідерландах із 790365 дітей учнівського віку 95% відвідували школу [3, с. 281].

Восени 1920 року педагог вкотре відвідав німецькі міста з метою вивчення справи післявоєнної реконструкції освіти. У замітці «Жебри німецьких дітей» (El Sol, 1920) він писав, що в післявоєнний час значно зросли показники дитячої смертності в Німеччині. Так, у 1918 році померло 68223 дитини (в 1913 році цей показник становив 32350 дітей), зокрема від грипу померли 22800 дітей (в 1913 році – 198 осіб), від туберкульозу – 11738 дітей (в 1913 році – 7425 осіб).

До 1914 року Німеччина нарівні з Великою Британією найбільше серед країн Європи піклувалася про дітей. Діяли і служби шкільної гігієни, і служби медичної інспекції, і дитячі лікарні. Війна принесла лише смерті та страждання. Найголовнішою проблемою післявоєнного часу була неможливість забезпечення достатнього харчування дітей. Із 11 тисяч дітей, обслідуваних у м. Пфорцгайм в 1919 році, 5 тисяч не отримували достатнього харчування. Така ж ситуація спостерігалася і в Дассау, і в інших німецьких містах [4, с. 16].

Для німецької школи війна й революція не пройшли безслідно. Глибока економічна криза заважала повноцінному розвитку освіти в країні. Проте Німеччина не втратила авангардних позицій на європейському континенті в розвиненні педагогічної теорії та практики. Розбудова народної освіти і навіть «тотальна соціалізація культури» – шлях прогресу Німеччині, був переконаний Лоренсо Лузуріага, про що він стверджував у статті «Намітки про сучасну освіту у Франції, Англії та Німеччині» (El Sol, 1921) [5, с. 8].

Пізніше, у публікації «Навчальні програми і плани в Німеччині та Австрії» (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 1929) педагог, здійснюючи аналіз змісту освітнього реформування в Німеччині після Першої світової війни, зауважував, що Веймарська Конституція (1919) закріплювала важливі зміни в освіті. З-поміж іншого, встановлювалося таке: учительська підготовка має здійснюватися в університетах і враховувати вимоги об'єднаної школи; контроль в освітній галузі є справою державних інспекцій, а не духовних, як це було до війни; обов'язкова початкова освіта має здобуватися протягом вісьмох років навчання; у державі має бути створена основна школа, загальна для всіх дітей; держава має сприяти розширенню доступності середньої і вищої освіти для найбільш здібних дітей; у шкільні навчальні плани мають упроваджуватися трудове та громадянське виховання тощо.

Закон про освіту, виданий у Німеччині 22 квітня 1920 року, проголошував створення основної школи, загальної для всіх дітей. Були внесені зміни стосовно освітньої галузі і в законодавство німецьких земель [6, с. 282].

Поринувши у вивчення прогресивних педагогічних ідей «нового виховання» у 1920-х роках, Лоренсо Лузуріага не міг оминати німецького просвітницько-реформаторського досвіду. У монографії «Німецькі нові школи» (Мадрид, 1929) він зауважував, що школи нового типу в Німеччині були і приватними (наприклад, Landerziehungsheimen, заснована Германом Літцом 1898 року), і державними. Переважна більшість приватних «нових шкіл» розташовувалися в сільській місцевості, спрямовували діяльність на виховну роботу з дітьми на природі. Державні «нові школи» поширилися від початку 1920-х років після проголошення Веймарською Конституцією положень про «єдину школу» та «активну школу», діяли в багатьох містах Німеччини – Гамбурзі, Лейпцигу, Дрездені, Берліні, Франкфурті та інших [7, с. 13–14].

На погляд Лоренсо Лузуріаги, провідною метою «нової школи» є виховна – розвинути здібності і творчі сили учнів; це є важливішим за передачу готових знань дітям. Наприклад, у школі Германа Літца одному навчальному предмету приділялося дві години на день; за можливості

заняття проводилися на свіжому повітрі та «активним чином». Підтримувалося живе прагнення учнів ставити різноманітні питання [7, с. 22–23].

Після першої світової війни в Австрії також упроваджувалися державні школи нового типу *Bunderserziehungsanstalten*. Відомим став освітній заклад Отто Глекеля, заснований 1919 року. У «нових школах» заохочувалася творча активність вихованців, організувалася праця в майстернях, проводилися спортивні ігри, підтримувалася громадянська ініціатива учнів.

На переконання Лоренсо Лузуріаги, в цих «зразкових» школах вдавалося «поєднувати гуманістичне і ліберальне виховання з вимогами демократії» [8, с. 230].

Таким чином, в «іспанський» період освітянської діяльності (до осені 1936 року – часу еміграції з Іспанії із розгортанням громадянської війни) у компаративно-педагогічних студіях Лоренсо Лузуріаги яскраво простежувалася германомовна лінія.

Список використаних джерел:

1. Parte oficial. Disposiciones varias. 24 de enero de 1914. *Suplemento a la Escuela Moderna*. Madrid, 1914. № 1793, 7 febrero, año XXIV. P. 214–218.
2. Luzuriaga L. La Asociacion de maestros alemanes. I. *Suplemento a la Escuela Moderna*. Madrid, 1914. № 1830, 17 junio, año XXIV. P. 1072–1074.
3. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en el extranjero. Madrid : J. Cosano, 1917. 473 p.
4. Luzuriaga L. La miseria de los niños alemanes. *El Sol*. Madrid, Jueves 16 de diciembre de 1920. № 1046, año IV. P. 16.
5. Luzuriaga L. Rasgos de la educacion actual en Francia, Inglaterra y Alemania. *El Sol*. Madrid, Jueves 16 de junio de 1921. № 1202, año V. P. 8.
6. Luzuriaga L. Programas y planes de enseñanza de Alemania y Austria. *Boletín de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 30 de septiembre de 1929. № 833, año LIII. P. 281–285.
7. Luzuriaga L. Las escuelas nuevas alemanas. Madrid : Revista de Pedagogia, 1929. 110 p.
8. Luzuriaga L. Historia de la educacion y la pedagogia. Buenos Aires : Ed. Losada, 1971. 282 p.